

ЗАТВЕРДЖЕНО

Міністр
освіти і науки України

« _____ » _____ 20_ р.

ПОГОДЖЕНО

Голова Національного агентства із забезпечення
якості вищої освіти

« _____ » _____ 20_ р.

СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
(назва рівня вищої освіти)

СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ Бакалавр
(назва ступеня вищої освіти)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр та назва галузі знань)

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 051 Економіка
(код та найменування спеціальності)

Видання офіційне

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Київ
2016**

I. Преамбула

Міністерство освіти і науки України. Стандарт вищої освіти. Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти. Ступінь «бакалавр». Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальність: 051 «Економіка».

Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України №__ від _____ 2016 року.

Розробники Стандарту:

Назарова Галина Валентинівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри управління персоналом та економіки праці Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця;

Черняк Олександр Іванович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економічної кібернети Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Антонюк Лариса Леоніївна, доктор економічних наук, професор, заступник завідувача кафедри міжнародної економіки Державного вищого навчального закладу «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»;

Бажал Юрій Миколайович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економічної теорії Національного університету «Кієво-Могилянська академія»;

Вахитов Володимир Володимирович, доктор філософії, професор Київської школи економіки;

Жданова Людмила Леонідівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри загальної економічної теорії Одеського національного економічного університету;

Козюк Віктор Валерійович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економічної теорії Тернопільського національного економічного університету;

Мельник Леонід Григорович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та бізнес-адміністрування Сумського державного університету;

Перерва Петро Григорович, доктор економічних наук, професор, декан економічного факультету Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»;

Роскладка Андрій Анатолійович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економічної кібернети Київського національного торговельно-економічного університету;

Шаульська Лариса Володимирівна, доктор економічних наук, професор, декан економічного факультету Донецького національного університету.

Даний Стандарт погоджено Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, рішення від _____ 2016 року, протокол № _____

II. Загальна характеристика

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	051 Економіка
Обмеження щодо форм навчання	Без обмежень
Освітня кваліфікація	Бакалавр економіки

Професійна кваліфікація	Не надається
Кваліфікація в дипломі	Бакалавр зі спеціальності «Економіка» (спеціалізація зазначається за наявності)
Опис предметної області	<p>- Об'єкт вивчення: загальні закони та тенденції розвитку економічних систем, мотивація та поведінка суб'єктів ринку, соціально-економічні процеси, їх моделювання та регулювання.</p> <p>- Цілі навчання: підготовка фахівців, які володіють сучасним економічним мисленням, теоретичними знаннями і практичними навичками, необхідними для розв'язання завдань предметної області діяльності.</p> <p>- Теоретичний зміст предметної області: поняття, категорії, концепції, принципи соціально-поведінкових та економічних наук.</p> <p>- Методи, методики та технології: загальнонаукові методи пізнання, математичні, статистичні та якісні методи економічного аналізу, економіко-математичне моделювання, інформаційно-комунікаційні технології, методи дослідницької діяльності та презентації результатів.</p> <p>- Інструментарій та обладнання: сучасне інформаційно-комунікаційне обладнання, інформаційні системи та програмні продукти, що застосовуються в економічній діяльності.</p>
Академічні права випускників	Можливість продовжувати освіту за другим (магістерським) рівнем вищої освіти, а також підвищувати кваліфікацію та отримувати додаткову післядипломну освіту.

III Обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти

Обсяг освітньої програми у ЄКТС	<p>- на базі повної загальної середньої освіти: 11-річної школи - 240 ЄКТС,</p> <p>- на базі молодшого бакалавра – не менш 180 ЄКТС,</p> <p>Мінімум 50% обсягу освітньої програми має бути спрямовано на забезпечення загальних та спеціальних (фахових) компетентностей за спеціальністю, визначених Стандартом вищої освіти.</p>
--	--

IV Перелік компетентностей випускника

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері економіки та у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.
Загальні компетентності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. 3. Знання та розуміння предметної області професійної діяльності. 4. Здатність до усної та письмової професійної комунікації англійською мовою.

	<ol style="list-style-type: none"> 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. 7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. 8. Здатність до креативного та критичного мислення. 9. Здатність приймати обґрунтовані рішення. 10. Навички міжособистісної взаємодії. 11. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість. 12. Здатність свідомо та соціально-відповідально діяти на основі етичних міркувань.
<p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Здатність виявляти закономірності функціонування сучасної економіки на мікро- та макрорівні. 2. Здатність використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність. 3. Розуміння основних особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки. 4. Здатність описувати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних та прикладних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати. 5. Розуміння основних особливостей сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави. 6. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач. 7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології обробки даних для вирішення економічних завдань, здійснення аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів. 8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері регулювання економічних та соціально-трудова відносин. 9. Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси. 10. Навички використання сучасних джерел економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів. 11. Здатність використовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування економічних рішень. 12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення. 13. Здатність визначати сегментацію ринку праці, структуру попиту та пропозиції, зайнятості та безробіття. 14. Здатність проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, стану функціональних підсистем підприємств, організацій та установ. 15. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах у межах спеціальності.

З метою забезпечення кореляції визначених компетентностей, зазначених у Стандарті, з класифікацією компетентностей НРК використовується матриця відповідності визначених Стандартом компетентностей та дескрипторів НРК, яка є інформаційним додатком до Стандарту (**Таблиця 1 Пояснювальної записки**).

V Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання

1. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.
2. Демонструвати стійке розуміння принципів економічної науки, особливостей функціонування економічних систем.
3. Використовувати аналітичний та методичний інструментарій для розуміння логіки прийняття господарчих рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).
4. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.
5. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.
6. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.
7. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.
8. Визначати попит та пропозицію на ринку праці, аналізувати структуру зайнятості та безробіття.
9. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.
10. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.
11. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.
12. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.
13. Вміти працювати як самостійно, так і в команді.
14. Виконувати дослідження за встановленим замовленням.
15. Розуміти та планувати можливості особистого професійного розвитку.
16. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.
17. Розуміти та самостійно формувати зміст, структуру і висновки наукових та аналітичних текстів з економіки.
18. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах.
19. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.
20. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.
21. Оволодіти навичками усної та письмової професійної комунікації англійською мовою.
22. Демонструвати вміння абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

23. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах.
24. Набути навички самостійної роботи, виявляти ініціативу та підприємливість, бути критичним і самокритичним.
25. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних мотивів, поваги до різноманіття думок, індивідуальних та міжкультурних відмінностей людей.

VI Форми атестації здобувачів вищої освіти

Форми атестації здобувачів вищої освіти	Атестація може здійснюватися у формі: <ul style="list-style-type: none"> - публічного захисту (демонстрації) кваліфікаційної роботи; - публічного захисту (демонстрації) кваліфікаційної роботи та кваліфікаційного іспиту за спеціальністю; - кваліфікаційного іспиту за спеціальністю.
Вимоги до кваліфікаційної роботи (за наявності)	Атестація здійснюється атестаційною комісією, до складу якої можуть включатися представники роботодавців та їх об'єднань. Атестація здійснюється відкрито і гласно. Кваліфікаційна робота має бути перевірена на плагіат. Кваліфікаційна робота має бути розміщена на офіційному сайті вищого навчального закладу.
Вимоги до кваліфікаційного іспиту (за наявності)	Кваліфікаційний іспит за спеціальністю повинен враховувати загальні вимоги до спеціалізованої професійної підготовки згідно компетентностей, визначених цим Стандартом та освітньою програмою.

VII Вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти

<p>У ВНЗ повинна функціонувати система забезпечення вищим навчальним закладом якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості), яка передбачає здійснення таких процедур і заходів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) визначення принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти; 2) здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм; 3) щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників вищого навчального закладу та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті вищого навчального закладу, на інформаційних стендах та в будь-який інший спосіб; 4) забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників; 5) забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів, за кожною освітньою програмою; 6) забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом; 7) забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації; 8) забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових працях працівників вищих навчальних закладів і здобувачів вищої освіти; 9) інших процедур і заходів. <p>Система забезпечення вищим навчальним закладом якості освітньої діяльності та якості</p>

вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості) за поданням ВНЗ оцінюється Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти або акредитованими ним незалежними установами оцінювання та забезпечення якості вищої освіти на предмет її відповідності вимогам до системи забезпечення якості вищої освіти, що затверджуються Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, та міжнародним стандартам і рекомендаціям щодо забезпечення якості вищої освіти.

IX Перелік нормативних документів, на яких базується стандарт вищої освіти

1. ESG – http://ihed.org.ua/images/pdf/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf
2. ISCED (МСКО) 2011 – <http://www.uis.unesco.org/education/documents/isced-2011-en.pdf>.
3. ISCED-F (МСКО-Г) 2013 – <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/isced-fields-of-education-training-2013.pdf>.
4. Закон «Про вищу освіту» - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
5. Національний класифікатор України: «Класифікатор професій» ДК 003:2010.– К.: Видавництво «Соціформ», 2010.
6. Національна рамка кваліфікацій – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>.
7. Перелік галузей знань і спеціальностей – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п>.
8. TUNING (для ознайомлення зі спеціальними (фаховими) компетентностями та прикладами стандартів – <http://www.unideusto.org/tuningeu/>.
9. Національний глосарій 2014 – http://ihed.org.ua/images/biblioteka/glossariy_Visha_osvita_2014_tempus-office.pdf.
10. Рашкевич Ю.М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти – <file:///D:/Users/Dell/Downloads/BolonskyiProcessNewParadigmHE.pdf>.
11. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд – http://ihed.org.ua/images/biblioteka/Rozvitok_sisitemi_zabesp_yakosti_VO_UA_2015.pdf.
12. Розроблення освітніх програм: методичні рекомендації – http://ihed.org.ua/images/biblioteka/rozroblennya_osv_program_2014_tempus-office.pdf.
13. 2015 р. Європейська кредитна трансферно-накопичувана система - Довідник користувача (переклад українською мовою) <http://erasmusplus.org.ua/erasmus/ka3-pidtrymka-reform/natsionalna-komanda-ekspertiv-here/materiali-here.html>
14. The UK QualityCodeforHigherEducation, SubjectBenchmarkStatements. – <http://www.qaa.ac.uk/assuring-standards-and-quality/the-quality-code/subject-benchmark-statements>

Пояснювальна записка

Таблиця 1.

Матриця відповідності визначених Стандартом компетентностей дескрипторам НРК

Класифікація компетентностей за НРК	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
Загальні компетентності				
1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	+			
2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.		+		
3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	+			
4. Здатність до усної та письмової професійної комунікації англійською мовою		+	+	
5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.		+	+	
6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.		+		
7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.			+	
8. Здатність до креативного та критичного мислення.			+	+
9. Здатність приймати обґрунтовані рішення.				+
10. Навички міжособистісної взаємодії.			+	+
11. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.			+	+
12. Здатність свідомо та соціально-відповідально діяти на основі етичних міркувань.				+
Спеціальні (фахові) компетентності				
1. Здатність виявляти закономірності функціонування сучасної економіки на мікро- та макрорівні.	+			
2. Здатність використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.	+			
3. Розуміння основних особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.	+			
4. Здатність описувати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних та прикладних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.	+			
5. Розуміння основних особливостей сучасної світової та національної	+			

економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.				
6. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.	+	+		
7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології обробки даних для вирішення економічних завдань, здійснення аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.		+	+	
8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері регулювання економічних та соціально-трудомих відносин.	+	+		
9. Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси.	+	+		+
10. Навички використання сучасних джерел економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.		+	+	
11. Здатність використовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування економічних рішень.	+	+		
12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення	+			+
13. Здатність визначати сегментацію ринку праці, структуру попиту та пропозиції, зайнятості та безробіття.	+	+		+
14. Здатність проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання та стану функціональних підсистем підприємств, організацій та установ.	+	+		
15. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах у межах спеціальності.	+		+	

Матриця відповідності визначених Стандартом результатів навчання та компетентностей

Програмні результати навчання (15-25)	Компетентності																											
	Інтегральна компетентність	Загальні компетентності												Спеціальні (фахові) компетентності														
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.			+	+	+								+			+	+								+			
2. Демонструвати стійке розуміння принципів економічної науки, особливостей функціонування економічних систем.		+		+	+		+							+		+		+	+								+	+
3. Використовувати аналітичний та методичний інструментарій для розуміння логіки прийняття господарчих рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).		+	+			+	+			+			+		+					+			+	+	+			
4. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців			+	+	+	+				+	+			+	+					+			+		+			

теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.																													
12. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.				+	+	+				+						+		+	+		+					+	+		
13. Вміти працювати як самотійно, так і в команді.	+		+		+	+				+	+	+								+						+			+
14. Виконувати дослідження за встановленим замовленням.		+	+	+	+	+				+	+	+		+		+				+	+	+							
15. Розуміти та планувати можливості особистого професійного розвитку.			+	+				+		+	+		+						+		+					+			
16. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.		+	+		+	+		+	+	+													+	+					+
17. Розуміти та самотійно формувати зміст, структуру і висновки наукових та аналітичних текстів з економіки.				+	+				+			+				+		+				+							
18. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах.	+		+				+		+			+	+								+	+							+
19. Використовувати нормативні та правові акти, що	+		+						+			+		+							+					+			+

